

Ери де Лука

ГОСТ БАДЊЕ ВЕЧЕРИ

Вани је била магла густа као палента. Обавивши мужњу, у кухињи сам се латио посла око камина. Док је жерава помало бујала, зарезивао сам кору кестена, стављајући их касније на њу. На пећници је кључала јуха.

* * *

Да се оне ноћи Рођења на земљу спустила ова магла, залутала би и звијезда репатица. Но, постоје прописане ноћи па се морају појавити баш тако, бистре и пуцкетајуће од леда те звијезде.

Мрмљао сам тако док сам за се простирао мјесто за софром.

* * *

Замишљен, из креденца сам узео два тањура умјесто једног. Па шта? Ето, кад си пожелио изаћи и ти, стој тамо, прави ми друштво. Догађа ми се да чаврљам са самим собом, тек да чујем неки глас. Драго ми је с вечера рећи штогод самоме себи.

* * *

Немам електричну струју, престао сам је плаћати, па су ми ју искључили. Сналазим се са свијећама и ватром у камину. Био је Божић, знао сам то по календару, била је чак и недјеља, два светка у једном, на што се не треба освртати.

* * *

Вани је свијет умукнуо. Није допирао никакав звук мотора са државне аутоцесте. Ставивши кестене на жар, засјекао сам повећу главицу лука при врху чуперка, испразнио је па у њу ставио јаје, оно посљедње. Све то покрио одрезаним дијелом те ставио у камин, окружену жеравицом. Испадне посланица. И мени је Божић.

* * *

Наслонио сам се на прозор. Лијеп је осјећај бити заклоњен у кући и у магли. Протрљао сам руке, еда бих видио долази ли ми мало радости.

Међутим, појавила су се два фара: са државне аутоцесте запутили су се мојом стазом. Напредовали су полако.

* * *

Фургон стиже у моје двориште и гаси мотор. Ништа се друго не догађа. Нитко не излази. Огрћем јакну и стављам шешир, ужижем петролејку те одлазим погледати. Куцам на прозорчић.

* * *

Мушкарац у педесетима, више-мање моје доби, спушта стакло: „С овом маглом не могу даље. Сметам ли ако останем овдје док не прође?“ Изгледао је срдечно, рекох да да.

„Да? Дакле сметам?“

* * *

Тада рекох не. „Не желите ући унутра? Ту је хладно, а магла би се могла задржати до сутра ујутро.“ „Не желим сметати, можда припремате обилну вечеру.“

„Напротив, сâм сам.“ Освједочио се. Излази из фургона. Подиже торбу те креће за мнош. „Ту нема струје, искључили су је.“

* * *

Док смо сједили пред ватром, рекох му да сам те вечери грешком из креденца извадио два тањура. Он из торбе вади чоху у коју је умотана цијела салама. Затим се из торбе појављује и боца вина. „То ми је вечера, кад већ због магле нисам успио стићи кући.“

* * *

Реже ножем, једним од оних с више оштрица, отвара вино. Недостајала је друга чаша, за се узех кринчицу. „Уздравље“, те наточи.

С јухом у тањуру поче приповиједати.

* * *

„СТИЖЕМ РАВНО ИЗ БОСНЕ. Био сам на путовању с осталим фургонима, возећи нешто робе која је потребнија њима него нама.“ Гратис? – питам. „Да, као волонтери, о свом трошку. Кренули смо деветнаестог, а враћамо се данас.“

* * *

Диван потез, кажем му. „Морам пазити на животиње, иначе бих једном дошао и ја. Нису моје, чак ни ова кућа, ни овај стол, стаја, ништа није моје. Надничар сам.“ Једемо јуху, саламу, нудим му јаје кухано на жару у луку. Настављамо чаврљати, приупитах га о рату.

* * *

„То је специјалност људскога рода. Древна је као и ми, не можемо без ње. Није друго до овлаштење за убијање. Чини се да избија у сваком нараштају. И Божић је плод једнога рата, римска војска која усред зиме покороном народу намеће – попис. И тако се Марија порађа далеко од дома. Божић је ноћ мира усред рата.“

* * *

„Мене пак“ – одговорих – „смирује природа. Чак и када пада туча или је магла да не видиш ноге, мене смирује. Гледам планине па откривам да сам њихов вршњак, од времена када их је земља гурала према горе. Ближи сам животињама у стаји него људима у граду.“ Осмјехну се па рече: „Чак и оно дјетешце је дошло на свијет ближе животињама него људима.“

* * *

Љуштимо приправљене кестене. Ишли смо за мислима, као вјетар за облацима. Испод ријечи ћутио се бруј камина и шуштање кестенова што су их ољуштили прсти.

* * *

Он још рече: „Требало би ми да имам мало вјере, да некоме захвалим. Није овај свијет наше дјело, па ни огањ који нас грије. Тко је створио дрво прикладно за огрјев? И маглу која чини да се особе сретну? Требало би ми мало вјере, попут шпаге да држи све на окупу.“

* * *

Чекао сам седам удисаја прије него ћу одговорити. Колико је ријечи, све заједно, свечано плесало у мојим ненавиклим ушима. Зглобове прстију држао сам у крилу и смијешо се: „До вјере не доспијевам, вјерујем у мир, у добротност људских бића, вјерујем да постоји право на вечер као што је ова у свакој соби на свијету.“

* * *

Рекох себи потихо: сретан Божић. Не као честитку, него као исход: био је сретан Божић то што ми се догађа, донесено на сањкама магле. Започело је с тањуром више, изнесеним из крденца.

* * *

Од тада сваког Божића понављам исту кретњу – постављам стол за двоје.

ЂУЛИЈАНО

На контролној точки гасио је мотор а палио решо,
стављао големи ибрик, каву за све,
да руглу извргне застој, који нас је тамо приковао.
Кришка саламе приправљене код куће, крух,
а и чаша млађахна црног вина,
устрајавало се у чекању. Босна је била градилиште започетих радова,
рат је радилиште разарања.
Ако је на контролној точки требало спавати,
тада је било боље протегнути се на сандуцима.
Горе и доље двадесет сати у низу за воланом,
сватко у свом камиону,
било је тако да смо се разумјели, нас двојица,
живот наш пребран да међусобно причамо о невољама
у земљи порушених мостова, о багерима
који су прешли преко гробља и матичних уреда
да се и из прошлости избрише комшија.

У куги Босне наше су недаће мање,
губици, могли смо се шалити, као љштити орахе.
У буци топништва, говори се шаптом, као у школи.

Једна жена вели да су бољи дио мене моји пријатељи,
Ђулијано је тај бољи дио мене,
друг који преполовљује путовање.
Видио сам га савинутог гдје шепеса стазом на узбрдици
а одмах затим како се пентра на торањ у долини Монтанаја
заједно с Мауром и са мном, окретан попут бандита,
затим сам га видио и на врху како штуцајући рига радост.

Прешавши преко Апенина, напуштам аутоцесту
с караваном камиона, па скрећем: Пјан ди Вољо,
затим Вал ди Самбро, горе у Сан Бенедето,
истоварам демижонкицу доле у подрум
гдје пршуту узимљу своје вријеме.
Наслањам се о његов стол, а онда се наставља заједно.
На повратку уроним у сан, Ђулијано вози, стиже,
завучем се у кревет све до своје уре у пет, он већ будан.
„Спава с каменом у руци“: прича о млинару
који се патио двадесет сати дневно,
а лијегао затворених очију и с каменом у руци,
кад би пао, будио се – спреман.

Ђулијано спава с каменом у руци, а срцем у Цивитавекија
гдје му је кћи Елиса, растављена, а ваља до ње,
свечаност и утјеха када се застане код куће.

Ђулијано, пријатељство, он је вјетар који суши чело,
ослобађа нос, разастире живац тројак на лицу,
кријепи табан. Учи ме име неког стабла,
прича о изгубљеном занату, уздишући: „Некад било.“
Ниједна вечер са њим није пушта
чак ни буђење, већ је на ногама.
Мушко пријатељство је размјена ножева
за онога тко је видио да издајства срозавају разине,

то је жуљ у шаци која је разбила многу ручицу на вратима
па је научила стискати боље.

Нагласак болоњешки, мој наполитански, заједничка им је, обоме
једна тек ријеч: „Famm“. *En bulugnès* и *napulitamente*,
оно наше *'a famme* је ругоба. Шалимо се на француском,
његова „*la femme*“ је жена, а женско је увијек лијепо.
Шалимо се на рачун свих власти, на копну,
озбиљно узимамо изосталу цватњу,
трешњу која ове године није родила.

Препиремо се само кад је ријеч о томе да утврдимо
/тко ће од нас двојице
поћи на спровод оном другом. „Нема сврхе да умреш прије мене,
ионако ти не долазим на спровод.“ Мировни уговор гласи овако:
умире се истога дана.
На крају наздрављамо у то име: „*L'chaim*, живјели.“

(С италијанској превео **Терјико Клариф**)